

Винарик Л. Щедрин А., Васильева Н. – Донецк.: Институт экономики промышленности. – 2002. – 312 с. 2. Капелюшников Р. Теория транзакционных издержек [Электронный ресурс] // Институт свободы Московский либертариум – Режим доступа: <http://www.libertarium.ru/libertarium/10623> 3. Мовсесян А. Информационно-финансовый подход к экономической интеграции / А. Мовсесян // Вопросы экономики.- 1997. - №7.- С. 87-96. 4. Пороховский А. Эпоха смешанной экономики (Рост объема рыночных операций усиливает финансовую роль государства) / А.А.Пороховский // Политэкономия. – 2001. - № 11 (70). – С. 23-39. 5. Мельник А.Ф. Державне управління : підручник / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський. – К.: Знання, 2009. – 582с.

О.Ю. Єрфорт, аспірантка ІЕП НАН України м. Донецьк

РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Кредити на здобуття освіти є ефективним сучасним механізмом, який забезпечує в багатьох країнах доступність вищої освіти за умов платного навчання у вищих навчальних закладах, сприяючи підвищенню соціальної мобільності в суспільстві. Через низький рівень доходів більшої частини українського населення платна вища освіта для вітчизняних студентів є менш доступною, ніж платна вища освіта для студентів у західних країнах з розвиненими приватними джерелами фінансування. Тому розвиток кредитних відносин у сфері вищої освіти в Україні є важливим напрямком розвитку фінансово-кредитної системи.

Кредитні відносини у сфері вищої освіти в Україні регулюються положенням статті 3 Закону «Про вищу освіту» [1] та Постановою КМУ від 16.06.2003 «Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів для здобуття вищої освіти» № 916 [2]. Умови програми кредитування в Україні суттєво відрізняються від тих, які вважаються прийнятними і використовуються в розвинених західних країнах (табл. 1). Високий рівень пільговості та відсутність дієвих механізмів стягнення боргів заважають розширенню програми кредитування на більший контингент студентів, роблять її фінансово обтяжливою для держави і вищих навчальних закладів. На основі розрахунку коефіцієнту повернення кредитних коштів (який відражає питому вагу суми повернутих кредитів та відсотків в сумі виданих коштів з

урахуванням фактора знецінення фінансових ресурсів внаслідок інфляції) було визначено, що без урахування витрат, пов'язаних з можливим неповерненням кредитів, а також пільг і відстрочок, передбачених умовами діючого законодавства, при середньому рівні інфляції 8% до бюджету повернеться не більше 46% виданих сум.

Таблиця 1

Основні відмінні риси програм кредитування на здобуття вищої освіти в Україні та розвинених західних країнах

Параметри програми кредитування		Значення для	
		західних країн	України
Відсоткова ставка за кредитом	номінальна	вища за рівень інфляції	3% річних незалежно від рівня інфляції
	реальна	позитивна	від'ємна
Період погашення кредиту після закінчення університету		до 10 років	16 років
Інститути, через які здійснюється погашення кредитів		банки, державні фінансові агентства, податкова служба	вищі навчальні заклади
Наявність прихованих субсидій у програмі кредитування		мінімальна	значна

Такий рівень державних витрат по програмі є занадто високим, і, якщо прийняти до уваги наявність пільг і очікувано високий рівень неповернення кредитів (у зв'язку з відсутністю у вишів дієвих механізмів впливу на боржників), можна зробити висновок, що кредит на навчання є дуже близьким до державної субсидії. Зміна умов програми кредитування в Україні в напрямку їх наближення до тих, які вважаються оптимальними в розвинених країнах, а саме, встановлення відсоткової ставки на 3 відсоткові пункти вище за рівень інфляції і скорочення періоду повернення кредиту з 16 до 10 років після завершення вищого навчального закладу, дозволяє збільшити значення коефіцієнту повернення в 1,65 рази, забезпечивши суттєву економію бюджетних ресурсів.

Список літератури: 1. Закон України від 17.01.2002 «Про вищу освіту» № 2984-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14> 2. Постанова від 16.06.2003 «Про

П.Ю. Ілляшенко, аспірант кафедри Економічної теорії Києво-Могилянської академії

СТАН ДИСКУСІЇ ЩОДО МАКРОПРУДЕНЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Всесвітня економічна криза 2007-2009 років призвела до необхідності реформування системи фінансового регулювання, яка наразі, в тому числі й в Україні, реалізується в рамках розбудови механізму «макропруденційної політики» - державної політики спрямованої на досягнення фінансової стабільності. Даний напрям досліджень є молодим і говорити навіть про консенсусне визначення самого терміну все ще не доводиться. Ледь не щомісяця з'являються нові роботи із уточненням поглядів на цілі політики її інструментарій, спосіб впровадження, чи оцінки її ефективності.

За таких умов, своєчасна систематизація наявних знань набуває великої ваги. Особливо це стосується країн, які розвиваються і тяжіють до переймання регуляторного досвіду. Наприклад, з дати публікації останньої на даний момент комплексної спроби огляду стану дискусії пройшло лише 2,5 роки [1], проте за цей нетривалий час ландшафт дискусії зазнав суттєвих змін: дослідження стали суттєво вужчими за своїм спрямуванням, також з'явилась перша обгрунтована критика ідей, які були запропоновані у якості реакції на події фінансово-економічної кризи 2007-2009 років.

Важливим кроком в аналізі сучасного стану дискусії щодо макропруденційної політики є розділення базових напрямів дослідження. На мою думку, до таких напрямів слід віднести наступні: 1) визначення цілей макропруденційної політики; 2) розробка відповідного інструментарію; 3) побудова інституційного механізму реалізації макропруденційної політики; 4) визначення ефективності макропруденційної політики.